

Европейски икономически
и социален комитет

ССМІ/208

Водоемки отрасли и технологии за ефективно използване на водата

СТАНОВИЩЕ

Консултативна комисия по индустриални промени

Водоемки отрасли и технологии за ефективно използване на водата
(становище по собствена инициатива)

Докладчик: **Paul Rübиг**
Съдокладчик: **John Bryan**

За контакт
Администратор
Дата на документа

Heli.Niemela-Farrer@eesc.europa.eu
Heli Niemela-Farrer
28.6.2023 г.

Решение на пленарната асамблея	25.1.2023 г.
Правно основание	член 52, параграф 2 от Правилника за дейността Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	Консултативна комисия по индустриални промени
Приемане от секцията	22.6.2023 г.
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	25/0/3
Приемане на пленарна сесия	ДД.ММ.ГГГГ
Приемане на пленарна сесия №	...
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	.../.../...

1. **Заклучения и препоръки**

- 1.1 В рамките на своя Син пакт ЕС спешно трябва да разработи нова политика на ЕС за водите, включваща всеобхватна политика за устойчиво управление на водите от страна на промишлеността, която да е основана на намаляване, повторно използване и рециклиране на водите, намаляване на замърсяването на водите, акцент върху отраслите с интензивно използване на вода и постепенното въвеждане и използване на технологии за ефективно използване на водата. Предвид взаимовръзките между енергията, водата и суровините от изключителна важност, политиката по отношение на водата следва да се превърне в един от стълбовете на промишлената стратегия на ЕС.
- 1.2 Поради това ЕС се нуждае от пътна карта, която да помага на промишлените отрасли да постигнат ефективно използване на водата, с междинни цели и секторен подход, при пълно отчитане на взаимовръзките между енергията, водата и суровините от изключителна важност. Това изисква преразглеждане на промишлената стратегия на ЕС и на свързаните с нея документи за план на прехода в рамките на следващите две години. Този секторен подход следва да включва характеристиките на ефективното използване на водата и свързаните с водата предизвикателства, специфични за всеки сектор, и да се основава на прогнозен подход с варианти, оценка на въздействието и риска, включващ анализ на разходите за целия жизнен цикъл.
- 1.3 С оглед на развитието на нововъзникващия сектор на технологии за ефективно използване на водата — сфера, в която ЕС би могъл да играе значима роля, всеобхватната политика на ЕС в областта на водите трябва да върви ръка за ръка с амбициозен план за финансиране от ЕС, за да се даде възможност на промишлеността да направи необходимите инвестиции в технологии за ефективно използване на водата. Следва да бъдат въведени положителни стимули за финансиране, като например данъчни кредити, по-високи амортизационни норми и други механизми. Биха могли да се обмислят иновативни средства за финансиране, като например колективното финансиране, за да се допълни публичната подкрепа.
- 1.4 ЕС трябва да се превърне в световен лидер в разработването, производството и прилагането на технологии за ефективно използване на водата- и да си изгради репутация в глобален мащаб на производствен район с нисък воден отпечатък. Технологиите за ефективно използване на водата представляват промишлен сектор, който е част от чистите технологии. Поради това тези технологиите следва да бъдат и енергийно ефективни. Тъй като чистите технологии сами по себе си представляват промишлена екосистема, ЕИСК предлага през следващите две години да се създаде план за прехода на тази екосистема с амбициозни, но реалистични цели, който да включва план за управлението и уменията.
- 1.5 При процесите на одобряване на нови промишлени инсталации трябва да се обърне по-голямо внимание на потреблението на вода, а също и на системите за стимулиране на проекти за пестене на вода в съществуващите предприятия. Различните отрасли обаче имат различни нужди от използване на водата и различни възможности за ефективно използване на водата. Принципът за ненанасяне на вреда трябва да бъде съчетан с правото да се използва вода за икономическите дейности и с ангажимент на промишлеността за

постепенно подобряване на ефективното използване на водата чрез пътна карта за ефективно използване на водата.

- 1.6 При разработването на стратегии на ЕС за икономическо развитие на промишлените сектори е необходимо да се даде много по-голям приоритет на търсенето, потреблението и съхранението на вода. ЕИСК подчертава ключовата роля на водата в кръговата икономика.
- 1.7 Тъй като потреблението на вода в различните части на ЕС и в различните сектори е различно, е необходимо да се регистрират и докладват данните за промишленото потребление на вода във всички държави членки и да се картографират съществуващите технологии. Необходимо е също така тези данни да се събират на равнище производствени инсталации, тъй като това е първата стъпка в прилагането на процеси за ефективно използване на водата. Правата върху индустриална собственост трябва да бъдат приведени в съответствие с приложимите изисквания за прозрачност на данните.
- 1.8 ЕС следва да обмисли възможността за създаване на платформа за Синия пакт за представителите на промишлеността и селското стопанство, за да се организира максимално широка консултация и да се предостави максимална подкрепа за процеса на разработване на нова политика в областта на водите. Тази постоянна консултация следва по-специално да улесни премахването на законодателните пречки пред внедряването на технологии за ефективно използване на водата в промишлените и селскостопанските процеси и от домакинствата и да допринесе за редовното актуализиране на плановете за действие, които трябва да бъдат въведени — като например плановете за преход за промишлеността.

2. Въведение и общи бележки

- 2.1 Като цяло в Европа водните ресурси на глава от населението са сравнително големи, но има съществени разлики между Северна/Централна Европа и южните региони, предизвикани най-вече от въздействието на климатичните фактори върху водните ресурси. Някои от основните предизвикателства, свързани с водните цикли, включват: 1) по-продължителни периоди на засушаване, последвани от обилни валежи и наводнения, които ограничават достъпа до чиста и годна за употреба вода; 2) повишаване на потреблението на вода вследствие на нарастващото население, по-голямата му концентрация и икономическото развитие, както и на увеличаващото се търсене на вода за промишлени, селскостопански и битови нужди; и 3) нарастващо замърсяване на водоизточниците поради липсата на пречистване на отпадъчните води. Във водоизточниците навлизат голям брой нови замърсители, като например пластмасови микрочастици, фармацевтични вещества и др., и до известна степен те могат да бъдат установени едва след като се натрупат във вредни количества. Трябва да се определят, предприемат и приложат мерки за справяне с тези три основни области на предизвикателства.
- 2.2 Недостигът на вода е сериозен и нарастващ проблем в Европа. Според Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) за една година средно около 20 % от територията на

Европа и 30 % от европейците биват засегнати от недостиг на вода¹. Неустойчивото използване на водата е извличането на вода от природните ресурси със скорост, по-голяма от тази, с която те могат да бъдат възстановени от природата. В около 60 % от големите (над 100 000 жители) европейски градове 140 милиона души живеят във или в близост до райони с такава свръхексплоатация на подземните води². Съществен фактор е отрицателното въздействие, което фазите на наводненията, причинени от свързани с климата проливни дъждове (големите градове много често зависят от подпочвени източници, захранвани от реки), оказват върху водоснабдяването.

- 2.3 През периодите на засушаване в много южноевропейски региони трябва да се прави избор между запазването на потреблението на вода за промишлени цели, селското стопанство и потреблението на вода за домакинствата. В някои области съществува риск от изместване на промишлени предприятия от райони с недостиг на вода, което води до загуба на работни места и дестабилизиране на икономиките и индустриални промени.
- 2.4 Политиката на ЕС в областта на водите като цяло е съсредоточена върху правната рамка за опазване и управление на водите с акцент върху замърсяването и превенцията. Основните съществуващи политики на ЕС в областта на водите, които оказват въздействие върху промишлеността, включват Рамковата директива за водите, Директивата за пречистването на градските отпадъчни води, Директивата относно емисиите от промишлеността и Плана за действие за нулево замърсяване като част от Европейския зелен пакт. Въпреки това измерението, свързано с водите, почти не се споменава в плановете за преход на промишлеността на ЕС или в доклада на Европейската комисия за стратегическото прогнозиране за 2022 г.
- 2.5 Във визията на ЕС за екологичен и цифров преход на промишлеността и нейните екосистеми водата не се споменава. В съобщението на Европейската комисия относно промишления план на Зеления пакт³ водоснабдяването и канализацията се посочват в бележка под линия като ключови сектори за екологичния преход, но документът не съдържа други позовавания на водата. ЕС трябва да обърне внимание на политиката в областта на водите със същата решителност, с която подходи към извънредното положение по отношение на климата.

3. **Необходимост от интегриране на водите в промишлената политика на ЕС при същевременно възприемане на секторен подход**

- 3.1 В много държави — членки на ЕС, политиката в областта на водите и управлението на водите функционират по много различен начин, което създава значителни трудности за гражданите и предприятията. Тъй като 60 % от повърхностните води в ЕС са трансгранични, следва да се обмисли обща политика на ЕС за водите.

¹ <https://www.eea.europa.eu/highlights/water-stress-is-a-major>.

² <https://www.eea.europa.eu/publications/92-9167-025-1/page003.html>.

³ [COM\(2023\) 62 final](#).

- 3.2 През март 2023 г. Европейският съвет прие следното заключение: „Европейският съвет приветства Конференцията на ООН за водите през 2023 г. и нейната програма за действие в областта на водите. Той признава необходимостта от засилени действия в областта на водите а равнище ЕС и в световен мащаб и подчертава значението на стратегически подход на ЕС към сигурността на водните ресурси“⁴.
- 3.3 ЕС трябва да предложи всеобхватна политика за устойчиво управление на водите за промишлеността, основана на намаляване, възстановяване, повторно използване и рециклиране, която да включва акцент върху водоемките отрасли и прилагането на технологии за ефективно използване на водата. Каскадната йерархия на водата трябва да има приоритет.
- 3.4 Всички промишлени отрасли разчитат на водата. Промишлеността представлява приблизително 40 % от общото водочерпене в Европа⁵. Основните водоемки отрасли в ЕС включват минното дело и добивната промишленост, преработвателната промишленост, производството на електроенергия, строителството, химическата промишленост, селското стопанство, производството на храни и напитки, текстилната промишленост, производството на хартия и целулоза, фармацевтиката, ИКТ, включително центрове за данни, автомобилната индустрия, стоманодобива, производството на торове и транспорта. Данните за водочерпенето и водопотреблението в ЕС са исторически и недостатъчни. Стратегията на ЕС за промишлените води трябва да се основава на данни, събрани на равнището на ЕС, с участието на Евростат, за да се даде възможност за широк и всеобхватен преглед. Необходимо е също така тези данни да се събират на равнище производствени инсталации, тъй като това е първата стъпка в прилагането на процеси за ефективно използване на водата. Освен това Световната метеорологична организация (WMO) работи по платформа за оперативна съвместимост за глобален склад за данни.
- 3.5 Налице е ясна необходимост от интегриран подход на ЕС към политиките в областта на водите, който да включва по-добра координация на многобройните законодателни изисквания, произтичащи от няколко сектора и употреби, включително от промишлените сектори. Освен това са необходими много повече политически амбиции за подобряване на ефективното използване на водата и за намаляване на замърсяването и потреблението на вода от европейската промишленост, по-специално чрез постепенното въвеждане на технологии за ефективно използване на водата. Необходим е обаче секторен подход, тъй като възможността за по-ефективно използване на водата варира значително в различните сектори в зависимост от наличието на адаптирани технологии за ефективно използване на водата.
- 3.6 По отношение на различните промишлени сектори е необходимо да се извърши задълбочен анализ, за да се установят референтни показатели, насоки и системи за докладване за бъдещото устойчиво развитие на водните цикли. Следва да се признае, че вече съществуват някои ресурси, които пряко или непряко разглеждат промишлените водни цикли на

⁴ [Заседание на Европейския съвет \(23 март 2023 г.\) — Заключение.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Water_use_in_industry&oldid=196132.

равнище ЕС, като например проучването от 2021 г., озаглавено „Перспективи на кръговата икономика в текстилния сектор на ЕС“⁶, но са необходими повече усилия, за да се обхванат различните засегнати промишлени сектори. ЕИСК призовава за преразглеждане на плановете за индустриален преход през следващите две години, за да се включи измерението за ефективно използване на водата и амбициозна, но реалистична пътна карта за постепенно повишаване на ефективността на използването на водата.

- 3.7 При процесите на одобряване на нови промишлени инсталации трябва да се обърне по-голямо внимание на потреблението на вода, а също и на системите за стимулиране на проекти за пестене на вода в съществуващите предприятия. Различните промишлени отрасли обаче имат различни нужди по отношение на използването на водата и различни възможности за ефективно използване на водата. Принципът за ненанасяне на вреда трябва да се съчетае с правото на използване на вода за стопанските дейности. Това право следва да бъде признато и при условие че промишлената инсталация се ангажира постепенно да повиши ефективността на използването на водата чрез пътна карта за ефективно използване на водата, измервано чрез индустриалните референтни показатели.
- 3.8 Промислените отрасли все по-често ще бъдат подложени на натиск да намалят въздействието си върху околната среда и да подобрят ефективността на водните ресурси, включително прякото и непрякото използване на вода. Както в случая с декарбонизацията и енергетиката, много промишлени отрасли са изправени пред необходимостта от мащабни инвестиции, за да направят производствените си процеси и вериги за създаване на стойност по-ефективни по отношение на водата и да намалят въздействието си върху качеството на водата.
- 3.9 В процеса на преминаване към въглеродно неутрално общество, което използва енергията и водата по ефективен начин, е от съществено значение промишлените отрасли с дейност в ЕС да останат конкурентоспособни и да не отстъпят пред други райони на света, където се приемат не толкова отговорни и рестриктивни политики, което може да доведе до намаляване на производството, производителността и заетостта в ЕС без постигане на напредък на водния фронт на световно равнище. Трябва да защитим продуктите и услугите, които в бъдеще ще бъдат произведени в ЕС с пестеливо използване на вода, от внос на такива с по-ниска водна ефективност.

4. Технологии за ефективно използване на водата, позволяващи устойчиво управление на водите

- 4.1 Успешното внедряване на технологии за ефективно използване на водата в промишлеността и в други области е от съществено значение за успешното постигане на устойчива политика на ЕС в областта на водите. Технологиите за ефективно използване на водата имат потенциала да намалят значително използването на вода и да насърчат повторното използване и рециклиране, както и да подобрят качеството на водата и да сведат до минимум заустването на отпадъчни води. Сигурността на променливите

⁶ [Хранилище за публикации на JRC — Перспективи на кръговата икономика в текстилния сектор на ЕС \(europa.eu\)](#).

доставки на вода следва да се повиши чрез добре проектирани системи за задържане на вода (при дъжд и наводнения).

- 4.2 Вече съществуват редица технологии за ефективно използване на водата. Някои от основните технологии за ефективно използване на водата, които понастоящем се използват в промишлеността, включват: рециклиране и повторно използване на водата — пречистване и повторно използване на отпадъчни води в промишлените дейности, което намалява търсенето на прясна вода; оценяване и оптимизиране на промишлените процеси с цел намаляване на използването на вода и свеждане до минимум на разхищението; прилагане на етап на обратна осмоза вместо на етап на йонен обмен за вода от бойлери, за да се намали съдържанието на сол при обезвреждането на регенерирани отпадни води; мембранно филтруване — отстраняване на примесите от водата, което позволява повторното ѝ използване за промишлени цели; добиване на ресурси от канализационни и отпадъчни води; съоръжения с нисък разход на вода — намаляване на използването на вода в сградите чрез монтиране на смесители, душеве и тоалетни с ефективно използване на водата; капково напояване и прецизно земеделие — свеждане до минимум на използването на вода в земеделието и оптимизиране на добивите; аеробно пречистване на отпадъчните води (производство на биологичен газ при липсата на кислород за производство на енергия — използване на микроорганизми за разграждането на замърсителите в отпадъчните води, което води до получаване на отпадъчни води, годни за повторно използване); събиране и съхраняване на дъждовна вода за използване за напояване, почистване или други непитейни цели; системи със затворен цикъл — свеждане до минимум на използването и разхищението на вода чрез рециклиране на вода в рамките на промишлен процес; заместване на материали — използване на алтернативни материали, които изискват по-малко вода за производство и имат по-малък воден отпечатък.
- 4.3 Много промишлени отрасли вече прилагат технологии за ефективно използване на водата. Например, що се отнася до млекопреработвателната промишленост, добър пример е Ирландия, където износет на млечни продукти възлиза на 6,8 милиарда евро от 11 милиарда литра преработвано мляко годишно. Най-голямата земеделска млекопреработвателна кооперация в Ирландия, Tirlan, извлича около 11 000 m³ вода на ден от местната река и сондажи в най-голямото преработвателно предприятие в Ballyragget, графство Kilkenny. Въпреки това, благодарение на технологиите за преработка и пречистване на водите, инсталацията на практика връща ежедневно около 14 500 m³ чиста вода в местната река Nore, която е специална защитена зона. Това означава, че млекопреработвателната фабрика възстановява приблизително допълнителни 30 % чиста вода обратно в местната река. Върнатата вода е с толкова добро качество, че с течение на времето е спомогнала за подобряване на качеството на реката и за запазването на статута на реката като специална защитена зона. Направени са значителни инвестиции в пречиствателната станция за отпадъчни води (ПСОВ) и подходящи технологии.
- 4.4 Макар и доминирана от азиатското производство, текстилната промишленост осигурява заетост на повече от 1,6 милиона души в ЕС. Секторът оказва голямо въздействие върху водните ресурси. В текстила се съдържат множество потенциални замърсители, които навлизат във водния цикъл на етапа на използване на текстилните изделия и поради това трябва да се намери решение със силна регулаторна рамка. Тези замърсители включват

микрочастици от влакна, водоустойчиви препарати/химикали и текстилни оцветители. Освен това може да се очаква, че недостигът на вода в страните на производство ще оказва все по-голямо влияние на разходите и ограничения на капацитета. Необходимо е да се разбират веригите за създаване на стойност и материалните потоци в Европа и света. Предстоят също предизвикателства и задължения, свързани със събирането и обработката на текстилни изделия след употребата им.

- 4.5 Въз основа на стратегията на ЕС за устойчивите текстилни изделия регулаторната рамка на свързаните с водата аспекти на кръговата икономика следва да бъде разработена по-подробно на ранен етап. В стратегията се посочва необходимостта от развиване на кръгова икономика, но не се обръща изрично внимание на необходимостта от водни ресурси. Няма съмнение обаче, че за прилагането на принципите на кръговата икономика в текстилната промишленост ще са необходими големи количества вода. Определянето на нуждите от научноизследователска и развойна дейност и образование, свързани с водния цикъл, заедно със съответното държавно финансиране, е от решаващо значение. Необходимо е също да се определят цели и ограничения по отношение на търсенето на прясна вода, което следва да бъде сведено до минимум с оптимизация на процесите (рециклиране). Освен това ЕС следва да обмисли създаването на пътна карта за постепенно преминаване към цел за нулево заустване, като се обърне внимание най-малкото на обхвата на потенциалното съдържание на замърсителите.
- 4.6 Друг пример е хартиената промишленост, която показва висок потенциал за прилагане на мерки за свеждане до минимум или дори за избягване на отрицателното въздействие върху водните източници. Хартиената промишленост в Европа вече има сравнително добър стандарт за потреблението на вода⁷, но съществува възможност за по-нататъшно подобрене. Това може да бъде постигнато чрез ускоряване на прилагането на процеси на повторно използване на водата, внедряване на най-нови технологии за пречистване и определяне на потенциална цел за близко до нулево заустване съобразно един амбициозен, но реалистичен график. Държавната подкрепа за развитието и иновации в хартиената промишленост в Европа и мерките за оптимизиране на водопотреблението могат да създадат икономическо предимство. Например ноу-хауто за оптимизиране на водопотреблението в хартиената промишленост вече е икономически фактор за европейското машиностроително производство, а възприетите решения са приложени в други сектори. В други части на света големи заводи за производство на хартия трябваше да бъдат затворени поради изключително отрицателното им въздействие върху водите в околността.
- 4.7 Водната промишленост (водоснабдяване и ПСОВ) следва да бъде неутрална по отношение на климата и енергията (или дори с положителен баланс) и да разполага с надеждна от гледна точка на киберсигурността критична инфраструктура. Добри примери има в Европа и в цял свят. От друга страна, регионите с много оскъдни водни ресурси имат голям потенциал за подобрене (управление, обезсоляване, кръговост на водата, ефективност).

⁷ <https://www.africapulpaper.com/en/articles/water-usage-in-paper-mills>.

- 4.8 Подобно на въведения в повечето държави от ЕС подход спрямо предизвикателствата в областта на климата и енергетиката, който включва изисквания за изолацията на сградите, следва да се въведе политика за събиране и повторно използване на водата във всички нови сгради. По отношение на промишлеността трябва да се разработи политика за използването на сиви води за непитейни нужди. Например Съвместният изследователски център (JRC) е разработил технически насоки за прилагането на ключовите принципи за управление на риска за оценката и управлението на рисковете за здравето и околната среда, свързани със системата за повторно използване на водата⁸. Необходими са обаче систематични приложения на съществуващите и новите технологии, които следва да се прилагат с отчитане на пълния цикъл на водата.
- 4.9 ЕС трябва да се превърне в световен лидер в разработването, производството и използването на технологии за ефективно използване на водата и да си изгради репутация в глобален мащаб на производствен район с нисък воден отпечатък. Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност и стопанисването и уменията в областта на водния сектор ще бъдат от съществено значение. Ще бъдат необходими нови професии и обучени работници, специализирани в областта на водите, за да се подкрепят ноу-хауто и прилагането на нови технологии за използване на водата, включително използването на ИИ в тази област. ЕС може да изпълнява водеща роля в синьото производство и на пазара за пречистване на промишлени води, като се съсредоточи върху създаването на нови висококвалифицирани работни места в Европа. В бъдеще ноу-хауто в областта на процесите на пестене на вода ще бъде основна компетентност и ключов показател за ефективност (КПЕ) за промишлеността. Технологиите за ефективно използване на водата представляват промишлен сектор, който е част от чистите технологии. Тъй като чистите технологии сами по себе си представляват екосистема, ЕИСК предлага през следващите две години да се създаде план за преход за тази екосистема с амбициозни, но реалистични цели, включващ план за уменията.
- 4.10 Консултациите и участието на ръководителите и представителите на промишлеността са от съществено значение за формулирането на устойчива политика на ЕС в областта на водите. Освен това участието на гражданите на Съюза в политиката в областта на водите е от съществено значение. В много сектори националното законодателство не позволява повторното използване на водата, като по този начин възпрепятства процеса на кръгова икономика. За да се преодолее този проблем, ЕС трябва да въведе минимални изисквания за качеството и мониторинга на водите. За тази цел би могла да бъде създадена платформа за Синия пакт за представители на промишлеността и селското стопанство и за гражданите в ЕС, на която могат да се обменят идеи и въпроси, свързани със споделянето на вода, използването и иновационните проекти. Платформата може да включва структури на местно, регионално, национално и европейско равнище. Целта на тази платформа на ЕС за Синия пакт би било да се помогне на ЕС и държавите членки да вземат възможно най-бързо необходимите политически решения относно политиката в областта на водите. Важно е също така да се засили диалогът по въпросите на водите с местните и националните институции, за да се насърчи насочена към действия и структурирана

⁸ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129596>.

осведоменост, информация и образование относно стратегическото значение на водата като ограничен ресурс. Тази постоянна консултация би могла също така да улесни премахването на законодателните пречки пред внедряването на технологии за ефективно използване на водата в промишлените и селскостопанските процеси и от домакинствата.

- 4.11 Всеобхватната политика на ЕС в областта на водите трябва да бъде съчетана със също толкова амбициозен план за финансиране от ЕС, за да се даде възможност на предприятията и общинските органи да направят значителни инвестиции в технологии за ефективно използване на водата. Следва да бъдат въведени положителни стимули за финансиране, като например данъчни кредити, по-високи амортизационни норми и други механизми. Инструментите и механизмът за екологосъобразно финансиране (напр. ЕСУ и таксономията) трябва да бъдат допълнени с повече и по-задълбочени измерения на потреблението на вода.

Брюксел, 22 юни 2023 г.

Pietro Francesco De Lotto,
председател на Консултативната комисия по индустриални промени
